

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه الزهرا (سلام الله علیها) شهرستان آزادشهر

عنوان:

فضیلت دعااز دیدگاه آیات و روایات

گردآورندگان

آمنه پاداش ، مریم سعیدی ، زهرا غریب

استاد راهنما

سرکار خانم سمیه معینی فر

۱۳۹۷ دی

چ گیده

در بین تمایلات معنوی و روحی انسان، پرستش و نیایش موجودی قدس و صمد و بی نیاز نقش محوری و اساسی دارد که دیگر گرایشات برای رساندن به کمال لایق و سعادت دنیا و آخرتی و حول آن می چرخاند. دعا و تصرع ابزار مهم پرستش و نیایش آدمی و ارتباط با آن موجود قدس و عالم غیب می باشند. آشنایی با اهمیت دعا و چگونگی انجام آن یک امر مهم در زندگی معنوی انسان است که نیاز به تبیین درست دارد . با توجه به نقش مهم دعا و نیایش در حیات معنوی انسان و جامعیت اسلام و مطابق بودن آن با واقع و فطرت آدمی و همچنین با توجه به نسبی بودن قدرت مادی، علمی و معنوی انسان و خطر کاهش این قدرت و سقوط آدمی در دره هولناک حیوانیت شناخت جایگاه ارزشمند دعا و نیایش براساس رهنمودهای اسلام برای هر خود مسلمان یک امر ضروری است که نگارنده در این پژوهش در جهت تبیین آن است . نگارنده در این تحقیق بر آن است که با استفاده از آیات و روایات معصومین(علیهم السلام) فرهنگ صحیح دعا کردن را بیان کند.

واژگان کلیدی: فرهنگ صحیح دعا و نیایش، آداب دعا و نیایش، قرآن و دعا، احادیث اسلامی و دعا، نیایش و آرامش روان . بررسی ارزش و اهمیت دعا، موانع استجابت، ذکر انواع دعا، بررسی فواید دعا.

فهرست مطالب

۱.....	مقدمه
۲.....	مفهوم شناسی
۳.....	۱ - دعا در لغت
۴.....	۲ - دعا در اصطلاح
۹.....	فصل اول : عوامل استجابت دعا
۱۵.....	فصل دوم: آداب دعا
۲۱.....	فصل سوم: فضیلت دعا از دیدگاه آیات و روایات

دعا یعنی خواندن و درخواست از خداوند منان است و در جایی به کار می رود که نام مخاطب برد شود دعا ابتدا از خلقت با انسان همراه بوده و در جوامع و ملل مختلف دنیا به نوعی دیده شده از سیاه پوستان و آدم خوارهای جزایر گمنام آفریقا گرفته تا اروپای متمدن و در دعا هر کدام به شیوه خاصی طلب یاری می نمایند و این استمداد می تواند از نیروهای رحمانی و یا شیطانی باشد.

انسان برای بدست آوردن کمالات مادی و معنوی خود و همچنین رفع گرفتاری ها و شداید که در زندگی با او روبرو می شوید نیازمند به نیروی قویتر و الاتر است انسانهایی که دچار بیماری صعب العلاجی می شود برای رهایی از آن به دعا مراجعه می کنند با تدبیر و تفکرات آنها مشکلات خویش را می گشاید اگر شداید و مشکلات چنان شد که تدبیر بشری نتواند آنها را برطرف کند انسان ها درمانده و بیچاره می شوند در این موقع بطور ناخودآگاه به طرف دعا در پیشگاه قدرت بی پایان حق روی آورده تا او را به راه خیر و سعادت رهنمون نمایند خدا پرستان دعا و نیایش را توسل عاشقانه و پیوند موجودی بسیار ضعیف و کوچک به موجودی بی نهایت بزرگ و با عظمت دانسته اند. دعا نشانه خشوع جان در برابر جانان و اظهار نیاز به پیشگاه حضرت بی نیاز است . دعا حقیقتی است که میدان حضور آن تمامی پدیده ها و همه ممکنات است؛ چرا که مجموعه آفرینش رو به سوی ذات احادیث دارند . عاشقان با نیایش خود برگرد حریم دوست پرواز می کنند و بر شاخصار یاد محبوب و نجوا با او آشیان می گیرند و در سایه سار نیایش به سکون و اطمینان می رسند. در دنیای پیشرفته روز هم دانشمندان روانشناس ثابت کرده اند که دعا و طلب آمرزش و تلقین های معنوی موجب برطرف شدن چه بسیار از امراض رحی و جسمی شده از این جهت است که با گذشت زمان نه تنها اینگونه دعاها و توصلات کهنه نشده بلکه با کنار رفتن پرده های جهل و نادانی مفاهیم آنها روز به روز روشن تر و کاملتر گشته و یکی از مفاهیم و آثار روشن آن ها همانا توجه به ذات اقدس حق پیدا کردن است و نیرو گرفتن از آن منبع فیض.

دعا سخن گفتن با خداوند بصورت مستقیم و بی واسطه و یا غیر و مستقیم و با واسطه بدین جهت است که بزرگان دین بهترین وسیله تقرب به خداوند را برای برآمدن حاجات دعا و توسل قرار داده اند.

سوال اصلی در این تحقیق این است که آیا دعا از منظر آیات و روایات اهمیت دارد؟

معرفت، ریشه ایمان، آسایش بدن ها، مایه ناراحتی شیطان، مایه اجابت دعا، قبولی اعمال و برکت روزی است».^{۸۲}

همچنین امام صادق (علیه السلام) در رابطه با آن دسته از گناهانی که نعمت ها را تغییر می دهند، می فرمایند: « گناهی که نعمت ها را تغییر می دهد، تجاوز به حقوق دیگران است . گناهی که پشیمانی می آورد قتل است . گناهی که گرفتاری ایجاد می کند ظلم است . گناهی که آبرو می برد شراب خواری است . گناهی که جلوی روزی را می گیرد زنا است. گناهی که مرگ را شتاب می بخشد قطع رابطه با خویشان است. گناهی که مانع استجاب می شود و زندگی را تیره و تار می سازد نافرمانی از پدرو مادر است».^{۸۳}

امام سجاد (علیه السلام) در رابطه با کسی که نیکی کرده می فرماید: « حق کسی که به تو نیکی کرده است این است که از او تشکر کنی و نیکی اش را به زبان آوری و از او به خوبی یاد کنی و میان خود و خدای عزوجل برایش خالصانه دعا کنی . هرگاه چنین کردی بی گمان در پنهان و آشکار از او تشکر کرده ای. سپس اگر روزی توانستی نیکی او را جبران کنی جبران کن».^{۸۴}

آنچه گذشت، فقط بیان برخی روایت های مربوط به دعا بود بررسی این روایت ها اهمیت دعا را نشان می دهد و ما را در رسیدن به کمال و سعادت و خشنودی خداوند متعال یاری می کند.

^{۸۲} - حسن دیلمی، همان کتاب، ص ۱۹۱.

^{۸۳} - ابو جعفر محمد بن بابویه قمی، علل الشرایع، ج ۲، بی جا، بی تا، ص ۵۸۴

^{۸۴} - ابو جعفر محمد بن بابویه قمی، امالی، بی جا، بی تا، ص ۳۷۲.

نتیجه گیری

با در نظر گرفتن آیات و روایات و با توجه به منابع نفیس ائمه معصومین (علیهم السلام) دانسته می شود که انسان ها را نسبت به امر دعا کردن، ترغیب و تشویق کردند و به آن سوق داده اند و حجت را بر بندگان تمام کرده است تا اینکه این امر مهم، مورد بی توجهی و به دست فراموشی سپرده نشود؛ چرا که با تکذیب کردن آن فرد متکبر شده و مورد عذاب پروردگار قرار خواهد گرفت؛ چرا که از نظر روایات دعا اساس دین و موجب رستگاری و مهم تر از آن سبب رهایی از شیطان می شود.

انسان ها در طول زندگی و در همه مراحل با استفاده از دعا و روش صحیح دعا کردن تمام مشکلات خود را از بین برد و با استفاده از صبر و توکل و دعا و انبه در درگاه احادیث تما م مشکلات زندگی خود را حل نمایند؛ همان گونه که بزرگواران ما این چنین بوده اند.

فهرست منابع

- قرآن کریم
 - نهج البلاغه
- ١ - ابن بابویه، محمد، علل الشرایع، ج ٢، تهران، ۱۳۷۷.
 - ٢ - ابن طاووس، علی بن موسی، ادب حضور، نشر انصاری، ۱۳۸۷.
 - ٣ - انصاری، محمد، آداب دعا و ادعیه قرآنی، تهران، انتشارات شاعر، ۱۳۸۴.
 - ٤ - باقری، ناصر، گنج حکمت، چ اول، قم، کتابفروشی و نشر روح، ۱۳۶۳.
 - ٥ - برازش، علیرضا، قرآن صاعد، تهران، نشر امیرکبیر، ۱۳۶۸.
 - ٦ - بندرریگی، محمد، فرهنگ عربی به فارسی، انتشارات علمی، ۱۳۷۸.
 - ٧ - پاینده، ابوالقاسم، نهج الفصاحه.
 - ٨ - تمیمی آمدی، عبدالواحد، تصنیف غرر الحکم و درر الكلم، چ اول، قم، دفتر تبلیغات، ۱۳۶۶.
 - ٩ - جباران، محمد رضا، درسنامه علم الاخلاق، مرکز نشر هاجر، ۱۳۸۵.
 - ١٠ - جرّ، خلیل، فرهنگ لاروس عربی به فارسی، ترجمه سید حمید طبیبان، ج ۱، بی جا، بی تا.
 - ١١ - جوادی آملی، عبدالله، حکمت عبادات، مرکز نشر اسراء، ۱۳۸۱.
 - ١٢ - حسن زاده آملی، حسن، رساله ذاکر و مذکور، انتشارات تشیع، ۱۳۷۱.
 - ١٣ - —————، رساله نور علی نور، —————.
 - ١٤ - —————، رساله وحدت از دیدگاه عارف و حکیم، نشر فجر، ۱۳۶۲.
 - ١٥ - دیلمی، حسن، ارشاد القلوب، ج اول، رضی، ۱۴۱۲ق.
 - ١٦ - دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، تهران، مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، ۱۳۷۳.
 - ١٧ - راخ آمنه، دعا و آثار تربیتی آن، آزادشهر، ۱۳۸۹.
 - ١٨ - رازی، محمد بن زکریا، الهیات شفاء، قم، نشر مکتب آیت الله مرعشی، ۱۴۰۴ق.
 - ١٩ - رحیمی اردستانی، مصطفی، ترجمه المنجد، تهران، انتشارات مصبا، ۱۳۷۷.

- ۲۰ - ره توشه راهیان نور، قم، نشر تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۷.
- ۲۱ - شجاعی، محمد صادق، دعا و سلامت روان، چ اول، قم، بلوار چین، ۱۳۸۸.
- ۲۲ - صدری، غلامحسین، افشار و دیگران، فرهنگ فارسی امروز، تهران، نشر کلمه، ۱۳۷۳.
- ۲۳ - طبرسی، حسن، مکارم الاخلاق، ترجمه: ابراهیم میر باقری، قم، شریف رضی، ۱۳۷۰.
- ۲۴ - طیب، عبدالحسین، آداب دعا، اصفهان، مرکز تحقیقات رایانه ای قائمه، بی تا.
- ۲۵ - عطاردی، عزیز الله، ایمان و کفر، چ اول، تهران، انتشارات عطارد، ۱۳۷۸.
- ۲۶ - غفاری، ابراهیم، آیین نیایش، مشهد، بنیاد پژوهش های اسلامی، ۱۳۸۶.
- ۲۷ - غفاری ساروی حسین، آیین بندگی و نیایش، چ اول، قم، بنیاد معارف اسلامی، ۱۳۷۵.
- ۲۸ - قریب، محمد، فرهنگ لغات قرآنی، ج ۱، انتشارات بنیاد، ۱۳۶۶.
- ۲۹ - کاظمی، زین العابدین، جواهر، چ سوم، تهران، انتشارات دهقان، ۱۳۸۰.
- ۳۰ - کلینی، محمد، اصول کافی، ج دوم، بی جا، بی تا.
- ۳۱ - گودرزی، محمد، در سینای نیاز، نشر سعید نوین، ۱۳۷۸.
- ۳۲ - مجلسی، محمدتقی، بحارالافوار، ج ۹۰، تهران، مکتب الاسلامی، ۱۳۸۶.
- ۳۳ - مجلسی، محمد باقر، عین الحیاط و انوار الهدی، ص ۱۳۸۲.
- ۳۴ - مدرسی طباطبایی یزدی، محمدرضا، دعا هدیه آسمانی، قم، انتشارات کریمه اهل بیت(علیهم السلام)، ۱۳۳۴.
- ۳۵ - مشکینی، علی، تحریر المواقع العددیه، چ هشتم، قم، الهادی، بی تا.
- ۳۶ - -----، مصباح المنیر در دعاها و وظایف دینی، قم، انتشارات یاسر، ۱۳۶۱.
- ۳۷ - معین، محمد، فرهنگ فارسی معین، انتشارات معین، ۱۳۸۱.
- ۳۸ - نصیری، علی، دانشنامه امام علی (ع)، تهران، مرکز نشر آثار پژوهشگاه فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۰.
- ۳۹ - وحیدی، محمد، احکام عمومی، ج ۲، قم، ۱۳۸۴.
- ۴۰ - هاشمی رفسنجانی، علی اکبر، فرهنگ قرآن، نشر قم، ۱۳۸۶.

۴۱ - هاشمی نژاد، حسین، دعا سلاح مؤمن، تهران، انتشارات دفتر مرکزی روحانیت،

.۱۳۶۲